

Մանգրամի Էֆեաք

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԵՆԷ

1866 ՕԳՈՍՏՈՍ 12 ՃԻԻՄԱ

ՆԻՄԵՐՈ 122

Մանգրամի Էֆեաքը հաճախ 6 Կանի սենեակ 300
Կանի վերինի, սենեակ գլխավոր, բաժան փարապետ տախտի
ի խնամ օլարադ, 200 ղժ՝ օլուդ, ալթըր այլըդը 100 ղժ՝ օլա-
րադ, վե՛նիւսիւսի տախտի 50 ար փարապետ սալթըրաճադ տըր:

Իլանաթըն պէ՛հէր սալթըր իլին, պի-
լինճի տէֆատու 5, իքի՛ճի տէֆատու 2,
վէ իւլիւճիւ վէ սալթըր տէֆատու 1
էր զուրուշ ալընաճադ տըր:

Մէթուդ վէ սալթըր, իսթանպուլու Պադիշահ Գալուստ,
խորհիւնտէ, գալուստիւնէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա Եւ-
րինտէ քեպիւն Շապըր խանընտա, Կարապետ Յ. Փանոս-
եանըն 18 Նիւմբուրգ օտաւընա կէ՛սնտէրիլէճէ տըր:

ԻՍԹԱՆԳՈԼ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Օգոստոս 10	Էն Եիւքսէք	29-11
» »	Էն աշաղը	29-6
» »	Գաբանտը	29-10

Ի Լ Ա Վ Է Յ Ի

ՄԱՆՁՈՒՄ Է Ի Է ՖԵԵԱՐ

ՆԻՄԵՐՈ 121. 1866 ՕԳՈՍ. 11 ԲԵՆՁԵՄՊԻՆ

ՄԱՆՁՈՒՄԷՅԷ ՄԱՍՈՒՍ ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ՄԻՍՈՒԱԶԱՆԸՆ ԻՄՁԱԼԱՆՄԱՆԸ

Փարիս, 22 Օգոստոս, ախշամըն սաաթ
5 վէ 40 տազըգասընտա:

Ավսթրիա իլէ Բրուսիա պէյնիւնտէ միւ-
սալահա իմզալանմըշ օլուդ, վէ մէգըիւր
միւսալահա ալիտ օլան շարթըր իսէ, Ա-
վսթրիա հագգընտա պէքլէնիւմէքտէ օլուդ-
ղու գատար զարարը սուրէթտէ պուլուն-
մամըշար տըր:

Վիեննա տան ալընան պիր թէլէկրաֆա
կէօրէ, մէսուլիյեթ թանթընտա պուլուն-
տուղու հալտէ, Մանարիսթան իլին անգա-
րիպ պիր վիւքէլա մէճիսի թայեին օլու-
նաճադ օլուդ, վէ իմբէրաթօր հագրէթլէրի,
Մանարիսթանըն Տիլէթ մէճիսիսի տապէթ
իտէճէք տըր:

Պալիէրա տէվլէթի գամարալարը մանը
հալին 26 սընտա քիւշատ օլունաճադ տըր:

Օգոստոս 24 Թարիսիլէ Սէն-Բէթէսպուրկի-
տան ալընան պիր թէլէկրաֆա նազարէն,
Էնվալիտ Ռիւս նամ զագէթատա, Սիպիւրտէ
Իսեանէ չըգըշան Լէհիսթանըն ասըլարըն
քեաֆէթիսին թուրքուղալարը, վէ իլ-
լէրինտէն 53 Նէֆէրինին թէլէֆ իտիւրիկի
օգուլմուշ տուր:

Նիւ-Եօրք, 18 Օգոստոս.

Բամուդ 55:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽՈՐԻՃԻՅՅԷ

Պիր վագըթ հարպ օլուդ օլմանաճա-
ղը միւսալահաթըր զագէթալարա պիր
պիւլիւք սէրմայէ օլուդ գտան սօնրա, ա-
գըպէթքեար թօք վէ թիւֆէնք բաթ-
լատը, վէ կէրշի շու աֆէթ անճադ պիր
գաշ հագթթա տէվամ իթաի, լաքին հէր
միլլէթ վէ հէր տէվլէթ քէնտի րահա-
թընը զայպ իլլէտի, ախշ ու իթանյին
թէքըրլէքըրի տուրտու, հէր մէսալի հին
շիրագէսի պօզուլտու, խաղնէլէր պօշան-
տըլար, Նիշէ ֆամիլիւլար խարապ օլ-
տուլար, Նիշէ բէտէր ու մատըրլէր էվ-
լատըրընը, վէ Նիշէ էվլատըր բէտէր-
լէրինի, վէ քէղալիք Նիշէ գըղալը վէ կէ-
լինլէր քէնտի ճան բարէլէրինի զայպ իթ-
տիլէր, վէլ հասըր տաղար վէ օվալար
գանլարա պօնանըպ, վէ միւսպարէք սա-
պան տէմիլլէրի սայէսինտէ հուսուլէ կէլ-
միշ օլան մահսուլար, էսլիհայը միւհիւ-
քէ խասարաթընա գուրպան օլաուլար:

Միւթարլէքէ հավատիսի կիւնէշի տօ-
ղար տօղմադ, հէրքէսին Եիւզիւ կիւլ-
տիւ վէ գալպի սէվիմէյէ պաշաուր. հալ-
պու քի, միւթարլէքէ տէն սօնրա միւսա-
լահա կէլմէտիկի թագուրիտէ, տահա տէհ-
շէթլու պիր մուհարէպէնին արգասըն-
տան Եթիլշէճէյի միւճէրրէպ օլուդղուն-
տան, էվվէլքի էսէրի սիւրուր բէք չա-
բուդ սուրէթտէ էնտիշէ վէ վէսպէսէեթ
թահզիլ օլուդ, վէ հէրքէս Բրահատա
վէրիլմէքտէ օլան մուրախսալար գարա-
լընա իշթիեազը շէտիտ իւզըրէ միւնթա-
զըր պուլունտու:

Բէյտէրբէյ կէլէն թէլէկրաֆալարտան
միւսալահանըն իպգասընա պիւլիւք իւ-
միտըր ալընմադտա իքէն, հէլէ տիւնքի
կիւն, Ավսթրիա իլէ Բրուսիա պէյնիւ-
տէ միւսալահանըն իմզալանտըղը թէլէկ-
րաֆ խապէրինի ալմըշ, վէ մու մէմու-

նիյեթ, իլալէ թարիգիլլէ նէշը ու իլա-
նընա միւսալահաթ իթմիշիք տիր, նա-
սըլքի պալեաուտէ սուրէթի տախի ալմը՝
իտիլմիշ տիր:

Կէրշի մէգըիւր միւսալահա Եալընըզ
տէվլէթէյն պէյնիւնտէ վագը օլուդ, Ի-
թալեա հագգընտա պիր խապէր ալմընա-
մամըշ տըր. լաքին զալէպէ իթմիշ օլան
պիր տէվլէթ թարաֆընտան հիւսնի իմ-
թիգաճէ լիսյէթ օլունտուղու թագուրի-
տէ, արթըգ մաղուդ պուլունտան պիր
տէվլէթին չափուդ իմլայէ կէլէճէյինտէ
շիւքհէ ճայիգ տէյիլ տիր:

Վէլհասըր, կէրշի միւսալահա Եիւզ-
տէ տօգսան իպգա օլունմուշ կիպի տիր.
հալ պու քի, պազը ազըլըր զաթլար,
պու գտտար գալղատան սօնրա կէլէն
միւսալահանը Եաալը պիր շէյ Եեթինէ
գօյմատըղլարընտան, ազ սէնէտէն սօն-
րա, հարպ աֆէթինին թէքրարէն բօլի-
թիգա ուլգուղունտա պաշ կէօսթէրէ-
ճէկինի, վէ Եեթինտէ գանլար տէօքիւ-
լիւպ, րոհաթըր ամմէնին պօզուլաճա-
ղընը իտտաա իթմէքտէ, վէ իտտաալա-
րընը թաստիգ իլին տախի, տիւրլիւ տէ-
լիլէր կէթիլմէքտէ տիրլէր:

Պու խուսուստա բէք չօգ Եիւքսէք վէ
ուղուն պահալար կէօրիւլմէքտէ խստէ,
Օրինիօն Նասիօնալըն շու աթիտէքի
պահսը պիրազ մուլթաաարճա օլուդ-
ղունտան թէրճէմէսինի պէեան իտէրիգ:

ՏԷՎԱՄԻ ՊԻՐ ՄԻՒՍԱԼԱԶԱՆԸՆ

ՇԷՐԱՅԻԹԻ

«Մուհարիպ օլան տէվլէթլէր միւ-
սալահանըն մուգատտէմէլէրինի իմզալա-
տըլար. Պիր գաշ հագթթատան սօնրա,
միւսալահանըն տախի իմզալանաճաղը
իշթիմալի գալիտէն տիր. Պու խուսուս-
տա հէրքէսին մէմուլն ու մէսըրուր՝ օլա-
ճաղը պի իշթիպահ տըր:»

« Պու ճիւմէ իլէ տախի, միւսալա-
հանըն տէվաւընա ինանմանար տախի
էքսիք օլմանըպ, վէ շու իթիգատուրզ
լըզլարընա իսէ, շու աթիտէքի րաճօնը-
ըը իպրազ իթմէքտէաիլըէր »

« Ավսթրիա տէվէթի բէք չօգ տիւ-
շարը զիլէթ օլմուշ օլտուղունտան, տա-
յիմա ախըը ինթիգամա արզուքէշ պու-
լունաճադ տըր »

« Իթալեա տէվէթի, մուհարէպէյէ
տայիր օլան քիպրինի հօշնուտ իտէմէմիշ
օլտուղունտան, քէնտի մէրտլիլինի իպ-
րազ իթմէք նիլէթիլէ, տայիմա պիր
Ֆուրսաթ արաեաճադ տըր »

« Բրուսեա տէվէթի բէք չօգ իլէրու-
կիթմիշ օլմաղին, Ամանեանըն պաղըյէ
գալան բարչասընը տախի եութմադ սէվ-
տասընտա կէզէճէք տիր »

« Պրանսա հօշնուտ տէյիլ տիր, Չիւն-
քի, վագաա 1813 սէնէտի ահանամէսի
երթթըմը տըր, լաքին պիզգաթ քէնտի
մէնթաթը իշին, վէ քէնտի մարիթէ-
թիլէ երթթըմըմը օլտուգտան պաշ-
գա, Բրուսեանըն պիլիւմէսինէ մուգա-
պի տախի հիշ պիր դարշըթ ալմամը
տըր, Էվոպանըն խարիթասը կէրչի տէ-
յիլէճէք տիր, լաքին Պրանսա գըթա-
սընճա հիշ պիր թէպէտուլլաթ վուգու
պուլմանաճադ տըր »

« Պունլարըն հիշ պիրիսի թէքմիլ վէ
ապիմի պիր գարարա տէլալէթ իթմէք-
տէ տէյիլ տիր »

« Պու տիգգաթ օլունան խուսուս-
լարտա սահիհէք էսէրլէրի կէօրիւլէքտէ
տիր, վէ շու տախի սահիհ տիր քի, կէ-
րէք մուհարիպ տէվէթլէր, վէ կէրէք
թէվասսութ իլլէմէքտէ օլան տէվէթլէր,
շու արատա պիր իշ կէօրմէք արզուսին-
տէ կէզմէքտէ տիրլէր, իմտի պէօյլէ օլ-
տուգտա, լազըմ կէլէն թէսապիրի հա-
սէնէ իթթիխտղընա միւրաճաթ իթմէ-
լի տիրլէր »

« Ալթրիանըն թէճէլիսի տէյիլի-
միշ տիր, արթըզ պուստան սօնրա տէվ-
լէթի մէզպուլէնին իթալեաճա պիր իլի-
շնի գալմամը տըր, իմտի էկէր ազըլը
իսէ, մատամքի Ալթրիա վէնէտիլի
ղայպ իթմէքտէ տիր, Թիրօլըն իթալեա
գըթասընը տախի թէրք իթմէլի տիր, վէ
պուտա քէնտինճէ պիր զարար սայըմա-
յըպ, իլլա, Իթալեա հագգընտա պիր նի-
յէթի ինթիլէ վէ Ֆասիտէսի օլմատղը-
նա պիր տէլիլի գալի սայըլա սէգա տըր
Պու պէօյլէ օլտուղու թագտիրտէ, Ի-
թալեա իլէ Ավսթրիա պէյնինտէ իլէրու-
տէ պիր իթթիֆագըն հուսուլի իհթի-
մալտէն սայըլա, վէ մէզքիւր իթթի-
ֆագ իսէ, Թիրօլա զիեատէսիլէ թէր-
ճիհ օլունսա ճայիլ տիր... »

« Իթալեա պիր տէֆա վէնէտիք իլէ
Թիրօլա մալիք օլտուգտան սօնրա արթըզ
պաշգա պիր արզուսու գալմանաճադ տըր »

Իթալեա վագաա հարպճա պիր քէմալէթ
ու մէհարէթ իպրազ իտէմէմիշ տիր, լա-
քին զայրէթի վաթանիլէ վէ ճէսարէթ
իլլէմիշտիր, իմտի հարպա տէրքեար օլան
մէյան ու իթիտաթընտան թէֆհիմ գը-
լընարազ, արթըզ պուստան սօնրա մալի-
յէսինին իսլաշը հայինէ, վէ վարիտաթը
տալիլիլէսինին թէքէսալլիլէն չալըմալը
տըր, վէ պէօյլէ եարտըզ թագտիրտէ
իզհարը քէմալէթի բօլիթիգըյէ, վէ ֆէ-
թանէթի իտարէի ումուլը միլքիլէ իթ-
միշ օլաճադ տըր »

« Հալ պու քի Բրուսիա տէվէթի
պու կիւնքի կիւն բուրազ պիր հալտէ
պուլունմագտա տըր, լաքին պու իգ-
պալըն պիրտէ իտպար տէվրի օլապիլ-
տիլիլն տէր խաթըր իլլէմէլիտիր, Էկէր
տէվէթի միւշարիլէյա քէնտի մուվաֆ-
ֆագըյէթլէրինէ գարըլարադ, էմրի պա-
տիրէթտէն երազաա տուրուր, վէ էկէր
քէնտի տախիլ բօլիթիգասընճա, իճապ
իտէն ֆէտաքեարլըզա սէրպէսթիլէթ
րուհունա խրոմէթ իթմէք, վէ սէրպէս-
թիլլէթ տայիր օլան խուսուսլարա միւ-
սատտէ իլլէմէք իսէ, պու մուհարէպէ-
տէն սօնրա նիշէ պիլիւք միւշքիլաթա
տիւշար օլաճադը իհթիմալին խարիճին-
տէ տէյիլ տիր, Էքսէրիլլէթի արա տըր-
նըմադ ուսուլինին, էօյլէ պիր Ամանեա
գատար միւնէվլէր պուլունան մէմալիք-
տէ, խայլի վագըթ տահա սուրէթի խա-
թըրչինասիտէ գալմասը միւմքին տէյիլտիր
Էկէր ճէնուպի Ամանեա երտախի եութ-
ման գալգըլըր իսէ, կիւճիւքլէրին իգ-
տիեատ պուլաճադը շիւքհէսիլ տիր »

« Տէվէթի միւշարիլէյա վագա Ալման-
եանըն սայիր դըմալարընը տախի եուտա-
պիլըր, լաքին հագմ իտէմէք, շիւնքի օ-
լալարտա պաշգա պիր րուհ, վէ պաշգա
ուսուլու տալէթլէր հիւքմ իթմէքտէ օլ-
տուգտան պաշգա, Բրուսիանըն պիրազ
զիեատէ սէրթճէ օլան էլի իսէ, օրալար
էհալիսինին սայրճա գալմագ էֆքեարը-
նը ունութուրաճադ եէրտէ, տահա
զիեատէ ուեանտըրաճադը իհթիմալի գա-
լիտէն տիր »

Պոքլէտէ եւրըն »

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑՈՒ

Պրանսա իմէրաթօրու հագրէթլէրի-
նին պիր գաշ կիւնտէն պէրու նամիգաճ
օլտուգլարը մալիւմտուր, շու խուսուս
Չաթը հագրէթի խիլաֆէքէնահինինքէ-
տէրի ազիմէրինի միւվէտուի օլմաղին,
միւշարիլէյա հագրէթլէրի քեամիլէնքէս-
պի իֆագաթ իտինճէյէ գատար, հէր
կիւն խասսէթէն թէլէկրաֆ քէշտէ-
սիլլէ խապէր ալընմասը թարաֆը էշնէ-
ֆի միւլիւքեանէլէրինտէն էմր ու իրատէ
պուլլուլմուշ տուր »

— Լէվանթա օգունտուղունա կէօ-
րէ, Լաթիւլքինին էվլէլքի տիրէթթօ-
րու պուլունան գաթ, կէշէնտէ մէզքիւր
ղագէթաա մալիլէ հագգընտա տէրճ
իթտիլի պիր պահա իւզէրինէ տիրէգ-
թօրլուգտան չըգարլըրղընտան, հիւ-
քիւմէթ թարաֆընտան պիր միլիօն դու-
րուշ տալա իթմէքտէ իմիշ »

Էկէր էօլլիւսիւք վարա ալընաճադ պիր
եէր վար իսէ, միւմալիլէյա գաթ պիր
գաշ միլիօն տահա զիեատէ իսթէյիլալտէ,
քէնտիտէն արթանընը պաշգա զալէթա-
լարա Ֆալիգէ վիւմէլի իտի, զիւրա պու
կիւնլէրտէ զանն իտէրիլ քի, հէման
քեաֆէթիտէ ազճէճէ գարուլէթ չէք-
մէքտէ տիր, հէլէ պիր գաշ եւզ լիւսալը-
նը պիլ ալըր իտիլ »

— Մէմէքէթէյն պէյինէ, օրանըն հիւ-
քիւմէթ սանտղընտան, սէնէվի 1.183,
194 Ֆրանկ թախսիս օլունմուշ տուր »

— Քէօթահեատան թէլէկրաֆ իլէ
պիլտիրիլիլինէ կէօրէ, կէշէն կիւնքի
եալտըլըմըք եանկընտա 1033 գըթա
տիւքեան, 37 պապ էվ, վէ 10 գըթա
ճալի վէ տահա սայիր էսիլիլէյէր տախի
եանմը խուկի անաշըմը տըր »

— Լէֆթէր վէ Մանուլ հագգընտա
էսէֆ ու իսթիլղապա շաեան բէք չօգ
շէյլէր եազմըլը տըր, լաքին Մանուլուն
պիր հարէքէթ ու ճիւլաթը հագգընտա
պու տէֆաքի ալտըլըմըք պիր գըթա
մէքթուպ, պիլիլ պիւթիւն պիւթիւն
տիւշարը թէհալիւր իլլէմիշ իստէ,
պէեանընը եարընա թէրք իտէրիլ »

— Պու կիւնլէրտէ Գատըր-քէօյիւն-
տէ պիրիսի 60, վէ տիկէրի 20 եաշնտա
իլի նէֆէր Էէհուտի Գաթօլիք քիլիսէ-
սինտէ վաֆթիլ օլմուշար տըր »

— Եէնի-քէօյտէ Բում տէլիգանլըսը-
նըն պիրիսի իլէ, միւթէպէր գաթօլիկ
Ֆամիլեարընտան պիր գըզ ալեագա
թէնճիլիլինի գայնաթմըշ օլտու գլարըն-
տան, պու կիւնլէրտէ պիր արապաեա
պիլիլէք տօղու Պէյօղլունա կէրիլլէր,
վէ պիր լոգանթաեա ինտիքտէն վէ պիր
վաթազ չաղրտըգտան սօնրա աճէլէթէն
նիքեահ րէսմինի իճա իթտիրմիլլէր տիր
Էմրի թէասսիւսի հէր շէյն զալէպէ
իտէպիլմէքտէ իստէ, աշգ ու սէվտադ
կէօրտիւկիւ կիպի մողուպէն ֆիրար
իթմէքտէ տիր »

— Սահիհ օլմասընը իսպաթ իտէմէ-
եիլ, լաքին իշիթտիլիլմէգէ նէզարէն,
Պէյօղլու գապրիսթանընտաքի մատուռ
պու կիւնլէրտէ սէսսիլճէ թագտիս գը-
լընմը տըր »

— Փարիստէն Սաֆլէթ բաշա հագ-
րէթլէրի պու թարաֆա չաղրըլա, վէ
Մէհէմմէտ ճէմիլ բաշա հագրէթլէրինին
տախի թէքրալէն Փարիսէ սէվգ օլունա-
ճադը հալատիստէն տիր »

ԱՆԿԱՐԵԱՆԱ ԻՇ ԿԵՐՄԵՔ

Նէ՛ օրտու էջմիածին կաթուղիկոս լուղու մէսէլէսի :

— Բազար իրթէսի ձէվապընը վէրիւրիդ :

— Նէ՛ օրտու Աղթամար կաթուղիկոս լուղու մէսէլէսի :

— Խաչատուրտա լիւսա չօգ տուր , վէ ձինայէթլէրիտէ Նիկողոսունքիլէրտէն բէք պիւլիւք տիրէր , թապիաթիլէ թասա հուպ իտէնի տախի չօգ տուր : օնուն ի չին սէս չըգարան հիւք եօգ տուր :

— Նէ՛ իտէ դալոր Ընդ հանուր ժողով :

— Երեսփոխան էֆէնտիլէր եազլուղա չըգմըչլար , Երեսփոխանիւք նէ տիմէք տիր հէնուզ միլէթիմիդտէ թանըմամըչ , Սահմանադրութիւն ուլլուեա տալմըչ , վէ էհալի զաթէն մէյեուսիյեթէ տիւշ միւշ տիւր :

— Է՛յ , սօնրա՛ :

— Օնու Աւահ պիւրի . չիւնքի իչի միդ Աւահ , վէ միլէթին իտարէսիտէ անկարեաեա գայմըչ տըր :

— Նէ՛ օրտու Սիս կաթուղիկոս լուղու :

— Նէ՛ օրտադ , ալըլլու տիւ չիւնէնէ գատար , տէլի չայը կէպիլտիր , տիրէր :

— Նէ՛ իտէ տիր Նիկողոս :

— Հալէպտէ առօք վառօք կաթուղիկոս լուղու իթմէքտէ տիր :

— Նէ՛ իտէ գալոր Բաթրիքիտանէ հէյեթիթին , Վիճակային ժողովուն , վէ Ընդ հանուր ժողովուն գարարլար . Նիկողոս Նի՛չին կէթիլիլմէտի , վէ հիւք տէյիլ իտէ « Գիլիսէյէ աւը տըր , պունտան սօնրա վէպարը սախթ էքեար քիւլահ տըր , սագալը Եէնի-ճամի հալուսու պէրպէրի սագալը տըր , վէ աուրտա տէյիլ Նիկողոս , իլլա պէլալը Թորոս տուր տէյիլ Նի՛չին քիլիսէլէրտէ ճանուցում , վէ զազէթալարտա իլան իտիլմէտի :

— Էֆէնտիմ , տիւ չիւնէճէքլէր , թէքլարէն տիւ չիւնէճէքլէր , գարարլար պիւրի . Նիկողոս պիւրիլէրիտէ սագալադար , աւրտան վագրթ կէչէճէք , Նիկողոս հէր թարաթը պէսլէնէճէք , վէ ազըպէթ . քեար պիր կիւնտէ կիտիպ Սիստէ օթուրաճագ տըր :

— Մէկէրչի պէյլէ պիր վագրթտա , պէյլէ պիր չէյ իհթիմալտէ՛ն մի տիր :

— Պիլ ինսա իթմէյիլ , լաքին Էնգարի առաջնորդու պագըճը Մկրտիչ եպիսկոպոս Մաղմոս աչմըչ , անախթար չէվիւմիլ , վէ ձինիլէր չէյթանլար պէյլէ իսպէր վէր . միլչէր տիր . իսթէյէն ինանըր իսթէմէյէն սօնունա պէլէր , վէ կէօզլէրիլէ կէօրիւր իտէ , տէվրիմիլիտէ միւճիլտէ տէվրի օլմասընա իգնա օլուր :

— Ճանըմ՝ նասըլ չէյ տիր պու , միլլէթիմիլտէ հիւք աուամ , հիւք զայրէթ , հիւք հըրս վէ հիւք վագար գալմաուր մը :

— Պու սիւալէրէ , մէյտանտէ պուլունան իլչէրի կէօսթէրմէքտէն պաշգա պիր ձէվապ վիւմէյիլ :

— Է՛յ , չիմտի շու Նիկողոս հագըն . տա հիւք պիր հագաւտա եօգմուտուր :

— Իսթանպուլաք պիւլմէյիլ , լաքին Սիստէն բաթրիքիտանէյէ կէօնտէրիլիլ օլան 104 իմգալը պիր գըթա բրօթէսթօ . նուն այնէն սուրէթինի աթիտէ պէեան իտէրիլ , էմնա լիսանը լայըզըլա անլա . չըլամազ իմիլ , արթըգ օնաուա պիլ մէսուլ տէյիլիլ , չիւնքի ալալըմըլ կիպի սաթմագաւտըլ :

« Ֆալիլէթլու գերապատիւ Սրբազան հայր Էֆէնտիմիլ վէ Ազգային ժողով աղալարր :

« Էթմէտէն պէրու Սիս Սուրբ Աթուռուսուն թէպապի ձէնապը Օսմանիյէ պուլունտուղունտան , հէր պար կաթուղիկոս լուղուտան չէրէֆիլ պուլուն . մասընա արգուքէչ պուլունտուղունտուղ . տան , վագրթ վագրթ հիւսնի հիմմէթլէրիլիլ տիրիլ օլմաուր իտէտէ , պիր վագրթ Գօզան տէվրի օլուպ , Նիլէթի խայլիլիլիլ հուսուլա կէլմէտի իտէտէ , չիմտի մէմուլին զայրի օլարալ , սայէյի մէր . համէթ վայէր Բատիլահիտէ պիլլէ , իքի կաթուղիլ եպիսկոպոսարընրն , վէ պիր գաչ Ֆէսաու չըգարան աուսմէրիլիլ Նիկողոս մուղապիր Էֆէքար ու հարէքէթլէրի սայքի Գօզան տէվրիտէն պիր գաչ տէրէճէտէ տահա զիյատէ պուլունտուլ , էհալի Սիս պիւնտէլէրիլիլ թագելիլ , կէօնալէօն հիլէ վէ տէսիսէլէր իլէ , քիմնէնէ տանըլմագըլըն մէրամը նահէմպարլարը . իճրասընա տէվամ էթտիլէր վէ մուլ վաֆֆագ պիլլէ օլուլար

« Էվլէլ Էմիրտէ Էֆէնտիմիլիլ Էմիր Նիկողոս Ասիթանէնէ իսթէնիլիլիլիտէ , օգուլուպ հիւք գուլագ վալմա տէյիլ իտագըն իւզէրիլիլ Եօլմու իլլէտիլէր Նիկողոսու պու Ֆէսաուճը աուսմէր տիլլէրէքլի , չիմտիյէ գատար , պիլ Բաթրիքիտանէնի սալա տիլլէմէտիլէքլի չիմտի տիլլէնէթլիմ . սէն կիթ Հաճընտուն Պիտուր եպիսկոպոսու գանուր պէրապէր կէթիլ կաթուղիկոս իթմէք Նիլէթիլլէ , վէ թէքրար Սիս կէլմէտէն , էմիր սամիլի տեղապահ Սիս իրսալ էյլէտի , վէ տէվլէթլու Սալիմ բաշա Էմրնամէ մուճիլ պիլլէ կիտէճէքլին Ասիթանէնէ մուլլադ տէյիլ Էմիր էյլէտի , պու անօրէնլէր սապահա գատար բուխաթ իսթէյիլ կէճէ վանքուա պիրլէք օլուպ , պու կաթուղիկոսու կուննամըչլար , էհալիլին ճիւմլէսի սապահալըն տուլուպ կիտիլ , կէօրտիւք Սթուտա պիր չիլէք օթուրմուլ վէ կէօզիւմիլ գամաշալ կէրի գաշուրգ , վէ քէնտիլէր չապալարլար իմգա ալընլար էհալիտէն , Ֆագաթ միլլէթին Նիլլէթի տէյիլ իմգա , հալեա պաղըրըրքի , էկէր պէյլէ կաթուղիկոսու Իսթանպուլ տախի գապուլ իթտէ , թանըմայըլ վէ բըրօտէսթօ իտէրիլ , զանն իտէրիլքի ,

պու վագրթտա նիկամըլ իչ կէօրիւլմէլ տէտիլիլ , վէ տահա զիյատէ :

« Գալար քի , էկէր պու Թորոս ախպար Սիս կէլէճէք օլուրսա , պիլիլիլ շու իսիմտէ օլան աուամլարըն Եիւզիւն . տէն էրմէնի միլլէթի գալմաեաճագ տըր , տէնիլիլ քի , պու էրմէնի վանքը իմիլ զաթէն իքի Գաթուլէք վարդապետի , բաբալ տէր Սարգիս Ֆէրման օլուլ Ծահին , Պիտիլ օլուլ Կարապետ , Լիլին Կարապետ , Պապիլիլեան օլուլ Կարապետին էլլիտէն . Էկէր շու գատար միլլէթ վէ բաթրիքիտանէմիլ պու աուամլարըն իճա . սընտա պուլունմալ իտէ , չիմտիտէն պիր Գաթուլէք վարդապետի արարըլ . չիւնքի պու գատար միլլէթէ իւզիլիլ օլուպ . տա , օնուտա իւսթիւնքէյիլ իտիլ կէչալիլտէն սօնրա , արթըգ պու միլլէթտէն իւմիլ օլմաեաճագ ալիլքեար տըր . պիրտէ թարաֆըրլա մահալէր կէօնտէրմիլլէր իտէ , շու գատար պիլիլիլ Սիստէն իմգա վէրէն մահալէրիլիլ տէրճ օլան աուամլար տըր , արթիլիլ օլան իմգալարըլ վէ մէօհիւրլէրիլ ալէյհտէ քէնտիլէր ուլլուրմուլ շարտըր , վէ սայիլ մահալէլլէրտէն տախի հիլլէքիտուլըլ թօփալտըլ մահալէրլէրտէ չօղու տախի սախթէ իմգա վէ մէօհիւր օլուլուլ տախի մալիւմ տուր . արթըգ պու քէյիլլէթին իճա . պը իճրասըլ վէլիլնամլիլլէրիլիլ մէնուլ պուլունմուլ , օլ պապտէ Էմիր իրտտէ հագըթի միլլէհիւլ Էմիրիլիլ տիր : »

1666 թ. մուլ 13 . 1866 թ. լիս 13 (104 իմգա .)

ԻԼԱՆ

Տօթթօր Կ . Գալունտան չիմտի մահալէլի իգամէթինի Պէյ-օլուլտա Գալունտան-գուլուլու Եաղընլուտա , Թարլա-պաշը-ճատտէսի նամ սօգաղըն 1865 Նիւմէրօլ խանէսիլիլ նագլ իթմիլ օլուպ , բէնճէմիլիլ հիլլէրիլ սաաթ սապահըն իքիլիլտէն սաաթ պէչէ գատար Ֆուգարտան օլան խաթալարա մէլ . քիւր խանէտէ պատիհալա պագաճագ օլուլուլունու իլան իտէր :

Պաղըլար , հէր պիր իլլէթին պըլալըն հէքիմի օլուր իթիլգաուրնտա օլարագ , Ֆիլան Ֆիլան իլլէթլէրտէ պագալմըն , Եախօտ թանըլմըն տէյիլ սօրմագուա օլուլուլարընտան , միւմայիլլէյհ տօթթօր պէյան իտէր քի , հէր նէ խաթալարըլ վէ իլլէթ օլուր իտէ օլուն , հէմտախի Եարալար , գըրըլ , չըլըլ , սըրաճա , լալուլթաեա միլթաալիլ իլլէթլէր , տէրի վէ պէյն խաթալարըլ , տիլարըլըլ , վէ կէլիլիլ իսթիլլէրիլ պէեան օլունտան հալլէր , վէ սայիլիլիլ ձէմիլիլ ալիլա օլուպ , պագմըլ վէ պագմագուա օլուլուլունտան , մէլքիւր էնվայի իլլէթլէրէ տիլ չար օլան Նիլլէրիլ միւմայիլլէյհ տօթթօրուն մարիֆէթիլլէ չիֆաթէղըր օլուլուլարըլ մէյտանտէ տիր :

— Պաննա պագընը, վալիտէ Արսէն, մէկերէն սիւզ տախի պիղիմ կիպի կէնճիւք վէճահիլիք չէմպէրինտէն կէ՛նճիւք մի . . . Էվլէթ սիւզ . . .

— Խիւտա՛ ալիմ, հա՛շա . վէսիզէ սահիւհէն սէօյլէրիմ քի, պէն թա կէնճիլիմտէն պէրու, սայքի շու չիմտիքի հալ ու հէյեթ-թիմտէ պուլունմագտաեմ :

— Վալիտէ Արսէն, վալիտէ Արսէն, սէն օլ եալանլարը քիմէ՛ եութուրաճագըն, աճէպա նիչէ տէլիգանլարըն, նարի աչգընտա եանըպ դաւրուլմասընա սէպէպ օլմատըն մը :

— Նարի աչգընտա պիւրեա՛ն մը օլանլար . օ՛, տօղրուսու բէք իյի պուլտուլուզ պալ ալաճագ չիչէյի . եօ՛գ մատմօագէլ եօգ, պէն կէնճիլիմտէ Էվլէթա չիւքին պիւր գըզ իտիմ, վէ իքինճիսի հէր վագըթ պասղը թահթընտա իտիմ :

— Տիմէք տիւր քի վալիտէնիգ սիդի բէք սըզը սուրէթտէ սագլար իտի, էօյլէ՛ մի :

— Խայր, մատմօագէլ . . . լաքին տալիմա գօշուլմագտա իտիմ . . .

— Նէ՛ տիմէքտիւր գօշուլմագ, — տէյի եիւքսէք սէս իլէ սիւալ իյլէտի Բօգ-Բօնքօն տիւչարը թէհայեիւր օլարագ, վէ Արսէն խաթունուլ լագըրտընը գաթ իտէրէք :

— Էվլէթ, մատմօագէլ, պիւրատէրիմ իլէ պիւրիքտէ ֆըչըլար իլէ սու թաչընա պիւր արապանա գօշուլմագտա իտիք : Անլատընը՛գը չիմտի, մատմօագէլ, չիֆթէ աթլար կիպի կիւնտէ սէքիլ օն սաաթ ալապա չէքմէքտէ իտիք . արթըգ օլ գատար եօղոնլուգտան սօնրա, մէկերէն գէվգ ու սէֆա տէնիլէն չէյ պէնիմ ֆիքրիմտէն կէչէպիլի՛րմիյիտի :

— Զէ՛ վալլը վալիտէ Արսէն, նէ՛ գատար կիւն վէ աղըր պիւր խըտմէթ իճրա իթմէքտէ իմիշտիլի, — տէտի Բօգ-Բօնքօն իզհարը էսէֆ իտէրէք :

— Ալէլ խուսուս գըչ մէվսիմիտէ, վէ եէրէրին պուզլար պաղլատըզլարը կիւնլէրտէ . . . արթըգ հիչ չէքիլիւր տէրտ տէյիլ իտի . . . էօյլէ կիւնլէրտէ կէրէք պէն վէ կէրէք պիւրատէրիմ, գուլտուրալարընըն ալթլարընա պուզ մըխլարը չագտըրըր իտիք :

— Վէ նիսա թայիֆէսինտէն պիւրիսի տալի . . . էօյլէ պիւր խըտմէթտէ՛ պուլունտուլ . . . տօղրուսու պուլունա եիւրէք տաեանամագ . . . Զիւստէ էսէֆ իտէճէք եէրի շուրասը տըր քի, հիւքիւմէթ թարաֆընտան քէօրէքլէրին պիլէ արապանա գօշուլմագը եասագ օլունմուլ իքէն, ինսանլար (1) . . . — տէտի Բօգ-Բօնքօն գալպիտէ իֆրաթ մէրթէպէ պիւր տուլղու տուեարագ :

— Մատմօագէլ, հագգընըզ վարտըր, տի՛մ Ալլահ հագգընըզ վար տըր, — տէտի վալիտէ Արսէն, — պագը տէֆա հայվանլար ինսանլարտան զիւստէ մէսուտ ու բահաթ տըրլար . լաքին, չի՛ ֆայիտէ քի էմրի թէ :

(1) Ֆիլվագը «գանին» թապիւր օլունան քէօրէքլէրին արապանա գօշուլմագտա գըմնընտա իքի գըթա թէնպիհաթ վար տըր :

Թիւրէի

այեիւլ լագըմ տըր . . . հէր հայվան քէնտի պաղլանտըղը եէրտէն օթլանմալը տըր . . . լաքին բէք կիւն պիւր իչ իտի . . . Պէն օլ իչտէն հաթթա պիւրտէ կէօյիւս իլլէթի գաղանտըմ . հալ պու քի գապահաթ պէնտէ տէյիլ տիւր (1) պօյնուլմա կէչիւրտիլիմ պօեուլտուրուզ . . . սինէմի օլ գատար սըգըլտըրմագտա իտի քի, նէֆէսիմ քէսիլմէքտէ իտի . . . ագըպէթքիւր արապան թէրք իլէ պիւր տիւքքեան քիւչատ իյլէտիմ : Վէհասըլ պուլարը սիզէ նագլ իթմէքտէն միւրատըր շու տուր քի, էկէրչի կէնճիլիմտէ ֆուրսաթըմ վէ կիւզէլիլիմ օլմուլ օլա իտի, պէնիմ տախի սայիւր կէնճլէր կիպի, կիւլմէք իլէ պաչլարպ, վէ . . . պիթիւրէճէյիմ ինթիմալտէն իտի :

— Վալիտէ Արսէն, վագաա, պու ալէմտէ հէր չէյ աքսինէ տիւր . լաքին քէմալէթ տայիւրէսինտէն չըգմամագ նիլէթիլէ արապանա գօշուլմագտա հէր ատամըն ճէսարէթ իտէճէկի պիւր չէյ տէյիլ տիւր . . . Ճահիլլէր իչին պիւր բաճօն վար տըր քի, չօգ գըզլար մէքքիւր բաճօնու տէրիչ իթմէքտէ տիւրէր . եանի, կէնճիւք վէ կիւզէլիլ օլտուգճա տէյիլ կիւլիւպ վէ էյլէնմէք . . . վէ պատէհու տահա օն եէտի եաչընա վարմագտան հէր կիւն . . . Հալ պու քի սօնրա . . . սօնրա . . . եա էօլիւպտէ գուրթուլմագ, վէ եախօտ էվլէնմէք . . .

— Խմտի, նէ՛ տէրսինիլ մատմօագէլ, աճէպա օլ տէտիկինիլ թարիգի թուլմագ տահա էվլէա՛մըտըր :

— Հայ հայ, լաքին գըզլար ատէթա հայվան կիպի տիւրէր, էրքէքլէրի եա գանտըրպ իլթիմտէ գըլմագ, վէ եախօտ իւրքիւտիւպ գօրգուլմանըն եօլունու պիլմէմէքտէտիւրէր . օլ գատար սաֆտէրուն վէ օլ գատարտա էմիլլէթի տիւրէր քի, էրքէքլէր պանաղընա իթիհղանա չըգըչարագ քէնտիլէրի քէյֆլէրինէ պիւրէր էյլէնճէ իթմէքտէտիւրէր . . . պու խուսուստա պիւր միսալ իսթէ՛րմիսիսիլ, իչթէ պիլզաթ քէնտիմ . չէօյլէ քի, էկէրչի պիւր տէֆա քէնտի սէրկիւզէլիլիմ նագլ ու պէեան իտէճէք օլսամ, հէր քէսին թիւլլէրի թէքրէչէճէկինտէ չիւքհէ եօգ տուր . լաքին, նէ՛ լագըմ տըր թէհի եէրտէ, վէ հէնուզ շու ֆանի տիւնեանըն պիւր գէվգ ու սէֆսուրնա նայիլէ օլմագտըրըն, էսկի եարալարըն պաչլարընը գօրարմագ :

— Նէ՛ սէօյլէտօրսունուզ, մատմօագէլ . . . սիդտէ պու մէրթէպէ կէնճիւք վէ չէն մէշրէպիլէք մէվճուտ իքէն, մէկերչի սիլ տալի տէրտ ու էլէմ չէնպէրինտէն կէչմի՛շմիսինիլ :

— Ա՛հ, վալիտէ Արսէն ա՛հ, էվլէթ, էվլէթ, պէն հէնուզ օն պէչ պուլուզ եաչընտա իքէն կէօլլէրիմտէն սէյլլէր կիպի եաչլար տէօքմէյէ պաչլամըլմ տըր, վէ մէքքիւր սիթիլէքլէրիմ անճագ օն ալթընճը եաչընտա գուրուլմանա պաչլամըլլար տըր . . . Նասըլ, պէչլէնտինի՛զ մի չիմտի օլ հալիմէ :

— Նէ՛ օլտուլտու մատմօագէլ, աճէպա պիւրիսինիս եալանճըլըղ տօլապընա՛մը տիւչտիւրիւլիլ :

— Խայր, պէնի ալտաթմատըրտըլար . լա-

քին, ալտանմագտանտա ֆէնա պիւր . . . նասըլ քի նիչէ վէ նիչէ պիւրալէ գըզլար, պէնիմ կիպի, էվլէլլինտէն ֆէնալըղա սարմագ նիւլէթինտէ օլմատըզլարը հալտէ . . . Պէնիմ սէրկիւզէլիլիմ բէք ուզուն տէյիլտիւր . . . Պէնիմ բէտէր ու վալիտէմ Սէն-Վալէրի ճիվարը քէօլլիւլլէրինտէն օլուպ, վէ օլ գատար ֆագըրտըրլար քի, պէնտէն պաչլա տէօրթ նէֆէր տահա էվլատ սահիպի օլտուզլարընտան, հէնուզ սէքիլ եաչընտա իքէն, պէնի ֆարիստէ խըտմէթքեարըզ իթմէքտէ օլան հալամըն եանընա կէօնտէրմէյէ մէճպուր օլտուլար : Խնսանիլիլիլի գատըն, քէնտի չէֆգաթընտան նաչի պէնի գապուլ իյլէտի . լաքին պէն մէրգուլէյէ տախի պիւր պար օլմագտա իտիմ . չիւնքի, չօգլուզ պիւր չէյ գագանմագտա տէյիլ իտի : Ոն պիւր եաչընտա օլտուզուլմագ, մէրգուլմէ պէնի Սէնթ-Վանթօն վարուչունտա վագը մանիֆաթուրա ֆապրիգալարընտան պիւրիսինտէ չալըչմագըղա վէրտի : Ֆապրիգալարըն սահիպլէրի իչին ֆէնա ատամլար տըրլար տէեէմէմ . լաքին, անճագ քէնտի իչլէրինի տիւչիւնտիւքլէրինտէն, ուֆանըզ գըզլար վէ օլանլար իլէ, օն սէքիլ եիկիւրմիշէր եաչընտա քի գըզլար իլէ տէլիգանլարը գարմագարըչ պիւր եէրէ տօլտուրմագտա տըրլար . . . իչթէ էօյլէ գարմագարըչ . . . Արթըգ անլանապիլիւրսինիլ . . . հէր եէրտէ ֆէնալար պուլունմագ ատէթտէն օլմալին, անլէրին տախի իչլէրինտէ ֆէնալար պուլունմագտա օլտուզուլմագ, կէրէք ֆիլիլէն վէ կէրէք գալէն հէր նէվի էտէպսիլլիլ իճրա իթմէքտէ տիւրէր . իմտի սօրարըմ սիզէ, տահա տիւնեա գօնեա նէ իտուկին պիլմէյէն պի կիւնա՛հ չօճուզլար, էօյլէ արսըզլար արասընտա նէ՛ եօլտա իպրէթ ալըրլար : Արթըգ պու պէօյլէ օլտուզուլ թագտիւրտէ, նէ՛ իսթէրսինիլ . . . հէր կիւն էօյլէ ֆէնալըզլար կէօրիւպ վէ իչիտէրէք պիւլլիւմէքտէ օլտուզլարընտան, քէնտիլէր տալի ալըչմագտա, վէ սօնունտա պիւր ֆիւլթուր գալմագտա տըրլար :

— Մատմօագէլ, հէլէ պու խուսուստա հագգընըզ վարտըր, էօյլէ պիւրալէ չօճուզլար, քի՛մէր էլինտէ գալմագտա տըրլար, անա վէ պապա կէօրմէտիլլէրինտէն, քէնտի քէնտիլլէրին գաեըրմանա մէճպուր օլմագտա տըրլար . . .

Տիւնքի 121 նիւմէրօլու Մանգուլմէյի Էֆքեարմըպտա տէրճ իտիլէն իքինճի սահիլէ Սէրսէրի Եհհուտիլին իքինճի սիւթունու աչաղըսընտալի «— Վէ սէօլլէյիլիլիլիլ նագարէն մէրգուլմէ բէյիլմէտէ իսթիեար օլմալը տըր . . . սիւալինտէն սօնրա ունուտուլմուլ օլան շու աթիտէքի ճէվապ իլէ սիւալ օղունաճագ տըր, եանի :

— Էվլէթ մատմօագէլ, մէրգուլմէլլի ալթմըլ չաղլարընտա տըր :

— Վէ հէմտէ չիւքին պիւր ատամ օլմալըտըր, էօյլէ՛ մի :

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԷՍԻՆՏԷ
ԳԵՑ-ՕՂԻՆՏԱ ՏՕՂՈՒ ԵՕԼՏԱ, ՅՕԹՕԿԵԱՑ ԱԳՏՈՒԼԱ
ԳԵՐԱՏԷՐԷՐ ԳԱԲԵՐՈՒՄԱ ՆՈՒԲԵՐՈ 310 :